

Sjövikstorget lutar tre procent ner mot vattnet, en idé hämtad från den japanska tanken om att "låna landskapet".

Förmiddagens solreflexer slår från fasaderna, båtar drar förbi, joggare och barnvagnsfolk rör sig överallt och lunchgängen kommer drivande som kajflockar redan vid elva. Man kan ställa klockan efter dem.

– Det är lite som New York här, det händer olika saker vid olika tider på dygnet, säger Thorbjörn och nämner begreppet konnektivitet.

– Ett torg ska koppla ihop platser och funktioner, det ska länka till stråken och staden.

Ordet torg härstammar från fornryskans "torgu" och betyder marknad eller handelsplats, ett ställe där människor

kan mötas. I ett snabbväxande Stockholm är sådana platser viktigare än någonsin. Årstadal är ett före detta industriområde. Här fanns bland annat Vin & Sprits berglager. Det byggdes på platsen för en ökad, pestdrabbad kåkstad. Nu har en ny stadsdel vuxit fram. Den växer ännu med höghus på kajen mot Årstabron. Exploateringsgraden är hög.

– Två och en halv gånger så hög som i innerstaden, säger Thorbjörn Andersson.

Det är tätt i kvarteren och inte minst förskolorna är trångbodda. Men människan löser ändå problemen. Sjövikstorget har blivit ett utflyktsområde för förskolegrupper som kommer traskande i sina

gula västar, skuttar på stenskoningar, sätter upp vimplor i träden, leker på boulebanan.

Liljeholmskajen, som området också kallas, fylls på med fler människor varje år och torget ska kunna rymma dem alla.

– Torget måste tåla mycket slitage, hög belastning och kunna lösa många uppgifter. Därför är materialen tuffa, säger Thorbjörn.

Vad såg du första gången du kom hit?

– En ganska besvärlig plats. Den är norrvänd och ligger i skugga långa tider av dagen. Utsikten var den största attraktionen.

VINNARE AV
STENPRISET
2015!

En plats för alla

Thorbjörn Andersson mobilplåtar en dagisklass som balanserar på granitplintarna i en körsbärslund på Sjövikstorget, årets Stenprisvinnare. Han tycker att det är kul att torget fungerar som det är tänkt.

– Jag är glad över platsen, utsikten och skalan. Vi fick till avstånden mellan de olika inslagen, det känns varken trångt eller ödsligt, säger vår mest kände och anlitade landskapsarkitekt och visar runt.

TEXT **PETTER EKLUND** FOTO **ANNA RUT FRIDHOLM**

Vyn över vattnet mot Hornstull och det lummiga Tantoberget med sina kolonilotter är tjugig, en öppning mot tullen.

– De japanska 1700-talsmästarna talar om att låna landskapet – shakkei – och låta bakgrunden prägla trädgårdsmiljöerna. Vi gjorde på samma sätt här och gav torget en lutning på tre procent mot vattnet och utsikten, just för att ta in landskapet och få till en rörelse. Hela torget är en lek med höjder.

Lutningen blir en tydlig kvalitet kring de horisontella granitmurar som fungerar som ett slags vattenpass med varierad höjd för sittande och lekande. Markytorna är stensatta som en matta

Jan Svenungssons konstverk *En tidsmaskin* på torget består av tre stora stenbumlingar. En av dem har inhuggna tidningsrader från dagen de lades på plats.

med mönstereffekt av mörkt och ljus, sten, stål och betongsten i tillfarterna.

– På de ädla ytorna där vi ska känna oss omhändertagna har vi använt bättre material.

Avvattningsrännor av rostigt stål upprepas som dekoration i bårder. Band av mörkt engelskt tegel från Breckenridge möter ytor av kinesisk granit.

– Jag gillar att använda svensk sten och det här är första gången jag har använt den här graniten.

Egentligen ville Thorbjörn ha skiffer, men av olika skäl kunde inte så tjock sten som behövdes levereras från Norge. I sista sekund var man tvungna att hitta något annat, och på grund av leveranstider och kostnader valdes kinesisk granit.

– Granit har oftast en enorm precision, men jag tycker att stenens motstånd ibland ska synas och kännas. Sten är inte marsipan. Det är fint att som i den råkilade stapelmuren här se kilmärken som berättar om slitet med att få loss blocken ur berget.

En imponerande mur av robusta block brer ut sig längst upp på torget, det är som om den legat här i alla tider, ett samtida fornminne där tre olika stensorter ger variation och liv i muren: Hallandsgnejs, Grå Bohus och Brastad Röd Bohus.

Torget vänder sig mot vattnet som om stenen längtade dit. I tävlingen om platsen tog tävlingsområdet slut vid kajkanten. Men Thorbjörn som hade sett vad som var viktigt här - utsikten - tog en chans.

– Vi drog liksom ut två ben, en pir och ett trädäck med trappor. Med de bägge kommer man så långt ut att platsen vänder sig mot söder igen.

Piren och trädäcken är nu torgets hängställen, mötesplatser, badplatser och fiskebryggor.

Innanför själva kajpromenaden ligger en 40 meter bred damm med skifferplattor, som en konstgjord bäck med Bjärlövsstenar att gå på och vattenflöde över norsk Pillarguriskiffer. Problem med grå utfällningar från bruket under skiffern var ett besvärligt misslyckande som förhoppningsvis snart ska åtgärdas. Torgets strikta linjer bryts också av tre bumlingar som tycks fallna som jättepotatisar från skyn. Det är konstverket *En tidsmaskin på torget* av Jan Svenungsson, där en sten har försetts med inhuggen text ur dagstidningen den

”Jag tycker att stenens motstånd ibland ska synas och kännas. Sten är inte marsipan. Det är fint att som i den råkilade stapelmuren här se kilmärken som berättar om slitet med att få loss blocken ur berget.”

dag då stenarna lades på plats. ”Britney har gjort slut med Adnan”, ”beslut om Bromma flygplats dröjer” och andra i ett grafiskt myller på stenytan.

Bumlingarna, som hämtades i ett grustag norr om Uppsala, har blivit populära klätterplatser. Gräset är fläckvis bortnött av glada barnfötter, patina, tecken på trivsel. Thorbjörn talar om det yttre torget och det inre torget. Vi är nog lite panelhonor när det kommer till torg och vi håller gärna hus vid kanterna. Därför har träbänkarna gjorts långa och generösa för att ingen ska behöva känna att man tränger sig på. Det ska finnas plats för alla på Liljeholmens nya waterfront.

Det har hänt mycket kring det offentliga rummet i staden under de senaste 25 åren. Thorbjörn funderar över torgens roll.

– Under 1950-70-talen lämnade vi stadskärnorna. Torgen blev ett slags avstjälpningsplatser för samhällets olycksbarn. När jag började jobba var det

mest uteliggare, hemlösa och missbrukare i parkerna och på torgen, som dominerades av parkeringsplatser.

I dag ses staden främst som ett livsrum, en väv att arbeta och leva i.

– Det går en våg tillbaka till staden, i ett slags megatrend där staden förvandlas från handels- till rekreationsplats.

Det som lurar på andra sidan är nackdelarna med den höga exploateringsgraden.

– Det är viktigt att man inte älskar ihjäl staden och sköljer ut barnen med badvattnet.

Det pågår en stark urbanisering i hela världen. Stockholm är en av EU:s snabbast växande städer, med negativa effekter som absurda bostadspriser och nya slags brister i boendemiljön.

– Det ska vara en tät stad, men det gäller att inte förlora de urbana grundvärdena, säger Thorbjörn Andersson, Sjövikstorgets pristagare, mitt i torgets vardagsliv och grundidé: en plats för människor att träffas på, en demokratisk konstruktion. ■

▲ Den majestätiska muren högst upp på torget kombinerar Hallandsgnejs, Grå Bohus, Brastad Röd Bohus. De långa och generösa bänkarna ska få alla att känna sig välkomna.

► Markytorna ärstensatta som en matta med mönstereffekt av mörkt och ljus, sten, stål och betongsten.

